

Agamemnon

- Euben, Peter, 'Justice and the Oresteia', *American Political Science Review* 76 (1982), 22-33.
- Goldhill, Simon, *Language, Sexuality, Narrative: the Oresteia*. Cambridge: Cambridge Univ. Press 1992.
- Käppel, Lutz, *Die Konstruktion der Handlung der Orestie des Aischylos. Die Makrostruktur des "Plot" als Sinnträger in der Darstellung des Geschlechterfluchs*. München: Beck 1998.
- Morrell, Kenneth Scott, 'The Fabric of Persuasion. Clytemnestra, Agamemnon and the Sea of Garments'. *Classical Journal* 92 (1996-1997), 141-165.
- Taplin, Oliver, *Stagecraft of Aeschylus: the Dramatic Use of Exits and Entrances in Greek Tragedy*. Oxford: Clarendon Press 1977.

Koning Oedipus

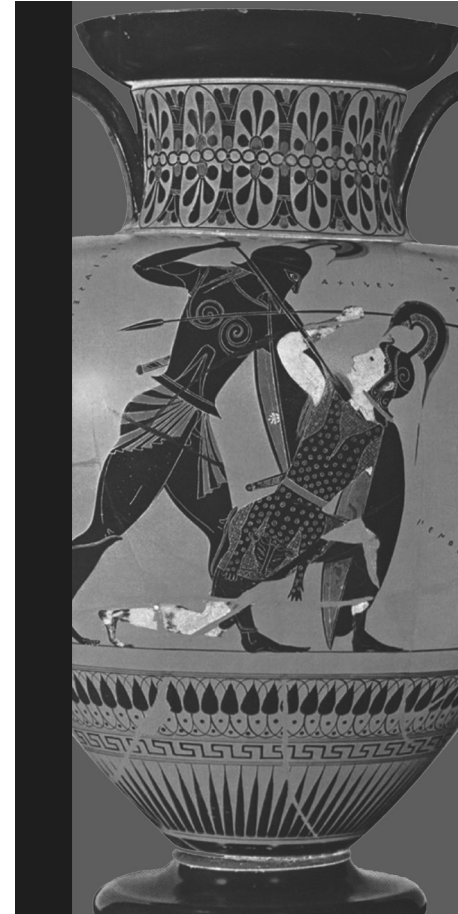
- Aarne, Antti en Stith Thompson, *The Types of the Folktale: A Classification and Bibliography: Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen*. Helsinki: Suomalainen Tiedekatemia 1973.
- Bain, David, 'A misunderstood scene in Sophokles, *Oidipous* (O.T. 300-462), in: McAuslan, Ian & Peter Walcot (eds.), *Greek Tragedy*. Oxford: Oxford Univ. Press 1993, 81-94.
- Dodds, Eric R., 'On misunderstanding the *Oedipus Rex*', in: Segal, Erich (ed.), *Oxford Readings in Greek Tragedy*. Oxford: Oxford Univ. Press 1983, 177-188.
- Edmunds, Lowell, en Alan Dundes, *Oedipus. A Folklore Casebook*. New York en London: Garland Publishing Inc. 1984.
- Frazer, James G., 'The Legend of Oedipus', in: Edmunds & Dundes 1984, 28-34.
- Freud, Sigmund, *Traumdeutung* (1900). (Studien-Ausgabe Bd. 2, Frankfurt a.M. 1982).
- Krauss, Friedrich S., 'The Oedipus Legend in South Slavic Folk Tradition', in: Edmunds & Dundes 1984, 10-22.
- Lessa, William A., 'Oedipus-Type Tales in Oceania', in: Edmunds & Dundes 1984, 56-75.
- Propp, Vladimir, 'Oedipus in the Light of Folklore', in: Edmunds & Dundes 1984, 76-121.
- Segal, Charles, *Oedipus Tyrannus. Tragic Heroism and the Limits of Knowledge*. Oxford: Oxford University Press 2001².
- Vernant, Jean-Pierre, 'Ambiguity and Reversal: On the Enigmatic Structure of Oedipus Rex', in: Segal, Erich (ed.), *Oxford Readings in Greek Tragedy*. Oxford: Oxford Univ. Press 1983, 189-209.

DE KLASSIEKSTE KLASSIEKERS

EEN HOORCOLLEGE OVER
GROTE TEKSTEN EN MYTHEN
UIT DE GRIEKSE OUDHEID

Door Ineke Sluiter

Home Academy

Home Academy publishes courses and lectures on audio-cd. Fascinating topics, ranging from history to the natural sciences, from philosophy to arts and culture, presented to you by the most engaging scholars. You can thus acquire knowledge whether traveling by car, train or while relaxing at home.

For more information, visit our website at WWW.HOME-ACADEMY.COM

Publication: Home Academy Publishers
President Kennedylaan 19
2517 JK The Hague, the Netherlands
P.O. Box 17111
2502 CC The Hague, the Netherlands
Tel: 070-3607613 Fax: 070-3455199
E: info@home-academy.nl

Published in cooperation with **Studium Generale, Leiden University**

Recording: Sandro Ligtenberg Leiden, December 2006)

Voice introduction: Peter C. Vas Nunes

Music: Cok Verweij

Mastering: Frits de Bruijn

Design: ruth.bos@wxs.nl

Production: DocData B.V.

© Copyright 2007 Home Academy Publishers, The Hague (Netherlands)

ISBN 978 90 8530 058 8 - NUR 77

All rights reserved. No part of this (audio)publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, scanning or otherwise, except under the terms of the Dutch Copyright Act of 1912, without the permission in writing of the publisher.

Phaeaken	Het volk op de rand van de echte en de sprookjes-wereld waar Odysseus terecht komt. Laatste halte voor Ithaca. Bij hen vertelt hij zijn verhalen.
Phoenix	Oude opvoeder van Achilles.
Pólybus	Koning van Korinthe. Pleegvader van Oedipus.
Poseidon	God van de zee. Vader van de Cycloop. Aartsvijand van Odysseus.
Priamus	Oude koning van Troje. Vader van Hector.
Scylla	Meerkoppig monster dat vanaf hoge rots zeelui opvreet.
Sfinx	Half vrouw, half monster. Geeft raadsels op en doodt wie ze niet kan oplossen. Plag voor Thebe.
Tantalus	Stamvader van de 'Tantaliden'. Gestraft voor hoogmoed jegens goden door 'Tantaluskwelling'.
Telémachus	Zoon van Odysseus en Penélope.
Thetis	Moeder van Achilles.
Thyestes	Broer van Atreus. Pleegt overspel met de vrouw van zijn broer. Die zet hem zijn eigen kinderen als maaltijd voor. Vader van de later geboren Aegisthus.
Tiresias	Blinde ziener in Thebe.
Zeus	Griekse oppergod.

DE KLASSIEKSTE KLASSIEKERS

Een hoorcollege over grote teksten en mythen uit de Griekse Oudheid
Door Ineke Sluiter

Inhoudsopgave

College 1: Homerus' *Ilias*

Hoofdstuk 1: Homerus en de canon: de 'gevaarlijke' inhoud van de <i>Ilias</i>	5
Hoofdstuk 2: Wat is dit voor literatuur? Wat is dit voor wereld?	5
Hoofdstuk 3: De waarden van de <i>Ilias</i> : "kleos" en herinnering	5

College 2: Homerus' *Odyssee*

Hoofdstuk 4: De concurrent van de <i>Ilias</i> – Odysseus' reis	6
Hoofdstuk 5: Terug op Ithaca, terug bij Penelope	6
Hoofdstuk 6: De wereld van de <i>Odyssee</i> : de beroemde scène tussen Odysseus en Nausicaä	6

College 3: Aeschylus' *Agamemnon*

Hoofdstuk 7: De Griekse tragedie. Mythologische achtergronden van de <i>Oresteia</i>	6
Hoofdstuk 8: Aeschylus' <i>Agamemnon</i>	7
Hoofdstuk 9: De 'tapijtsce'ne': waarom moet Agamemnon sterven?	7

College 4: Sophocles' *Koning Oedipus*

Hoofdstuk 10: Te veel en te weinig weten: Freud en de volksverhalen	7
Hoofdstuk 11: Sophocles' tragedie <i>Koning Oedipus</i>	7
Hoofdstuk 12: Een interpretatie van de <i>Koning Oedipus</i>	8

Vertalingen	9
Suggesties voor verdere lectuur	10
FAQ	11
Namen en data	14

INEKE SLUITER

Prof. dr. Ineke Sluiter (1959) studeerde Griekse en Latijnse Taal en Cultuur aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, waar ze in 1990 ook promoveerde. Na onderzoeksverblijven aan het Center for Hellenic Studies (Harvard) en het Institute for Advanced Study (Princeton) werd zij benoemd tot Associate Professor aan de University of Pennsylvania te Philadelphia. Sinds september 1998 is Ineke Sluiter

hoogleraar Griekse taal- en letterkunde in de Faculteit Letteren van de Universiteit Leiden. Zij is tevens wetenschappelijk directeur van de landelijke onderzoeksschool van de classici, OIKOS. Zij schrijft over antieke literatuur en over antieke en moderne ideeën over taal; van grammatica tot vrijheid van meningsuiting. In 2001 won zij de Onderwijsprijs van de Leidse Studenten Raad.

STUDIUM GENERALE UNIVERSITEIT LEIDEN

Studium Generale Universiteit Leiden organiseert lezingen voor studenten en andere belangstellenden van binnen en buiten de universiteit die over de grenzen van hun vakgebied heen willen kijken.

Voor meer informatie, kijk op:

<http://www.studiumgenerale.leidenuniv.nl>

Ithaca	Het eiland ten Westen van de Peloponnesus waar Odysseus vandaan komt.
Iocaste	Moeder (en echtgenote) van Oedipus.
Labdacus	Stamvader van het Thebaanse koningshuis (de 'Labdaciden').
Laërtes	Vader van Odysseus.
Laius	Zoon van Labdacus. Vader van Oedipus.
Menelaus	Broer van Agamemnon. Wettige echtgenoot van Helena.
Mentes/Mentor	Betrouwbare bewoner van Ithaca. In zijn gedaante geeft Athena aan Telemachus goede raad.
Mérope	Koningin van Korinthe. Pleegmoeder van Oedipus.
Nausícaä	Prinses van de Phaeaken.
Nestor	Oudste Griekse held voor Troje.
Orestes	Zoon van Agamemnon en Clytaemnestra. Wreekt zijn vader door zijn moeder te doden.
Pándarus	Trojaanse boogschutter.
Paris	Trojaanse prins. Broer van Hector, zoon van Priamus. Schaakt Helena.
Pátroclus	Beste vriend van Achilles. NB in de vertaling van de Roy van Zuydewijn is de uitspraak 'Patróclus': beide zijn mogelijk.
Peleus	Vader van Achilles.
Pelops	Zoon van Tantalus. Vader van Atreus en Thyestes.
Penélope	Trouwe echtgenote van Odysseus.

Circe	Tovenares, die Odysseus' mannen in zwijnen verandert. Minnares van Odysseus.
Clytaemnestra	Echtgenote van Agamemnon. Minnares van Aegisthus. Moeder van Iphigeneia.
Creon	Broer van Iocaste, zwager van Oedipus, oom van Antigone.
Cycloop	Eenogig monster in de Odyssee.
Diomédes	Griekse held voor Troje.
Dionýsus	God van de wijn en het theater.
Electra	Dochter van Agamemnon en Clytaemnestra.
Erínyen	Wraakgodinnen.
Eumeníden	Titel van het derde stuk uit de Oresteia-trilogie. 'Goedgunstige godinnen', eufemistische naam voor de wraakgodinnen.
Eurykleia	Huishoudster van Penelope en Odysseus.
Hector	Grootste Trojaanse held. Zoon van Priamus.
Hélena	Dochter van Zeus. Mooiste vrouw ter wereld. Haar schaking de aanleiding tot de Trojaanse oorlog.
Hephaestus	Manke god van de smeedkunst en de techniek.
Hera	Griekse godin van de familie en de haard. Vrouw van Zeus.
Hermes	God van de bedriegers, bode der goden, geleider van de schimmen der gestorvenen.
Iphigeneía	Dochter van Agamemnon en Clytaemnestra. Wordt bij Aulis geofferd om Artemis tevreden te stellen.

Synopsis van het hoorcollege De Klassiekste Klassiekers

Hoofdstuk 1: Homerus en de canon: de 'gevaarlijke' inhoud van de *Ilias*

De plaats die Homerus al in de oudheid in de canon en het onderwijs innam. De kritiek daarop van Plato, die Homerus gevaarlijk vond. De inhoud van die gevaarlijke verhalen: de twist tussen Achilles en Agamemnon. Achilles' terugtrekking uit de oorlog. De vreselijke gevolgen daarvan. Achilles laat zijn vriend Patroclus in zijn wapenrusting vechten. De Trojaan Hector doodt Patroclus. Achilles' wraak: de dood van Hector en de mishandeling van zijn lichaam. De vader van Hector (Priamus) komt het lichaam terughalen. De ontmoeting van Achilles en Priamus: Achilles wordt weer mens.

Hoofdstuk 2: Wat is dit voor literatuur? Wat is dit voor wereld?

Mondeling overgeleverde dichtkunst. Formules. Homerische vergelijkingen. De rol van de goden. De *Ilias* als oorlogsboek. Verheerlijking van geweld. De vergelijking van homerische helden met de veteranen uit Vietnam. De motivatie van een Griekse held: de beste zijn. De beste der Grieken: Achilles.

Hoofdstuk 3: De waarden van de *Ilias*: "kleos" en herinnering

De homerische erecode. Shame-culture. "Kleos": roep, naam en faam, zoals verspreid in gezangen. Herinnering in de *Ilias*. Herinnering aan de *Ilias*.

Hoofdstuk 4: De concurrent van de *Ilias* – Odysseus op reis

List tegenover kracht. Mêtis, listige intelligentie, als handelsmerk van Odysseus. De thema's zwerven en thuiskomst. Korte inhoud van de eerste helft van de *Odyssee*: zoon Telemachus gaat op zoek naar zijn vader. Odysseus mag na een verblijf van 8 jaar bij Calypso naar huis. Hij spoelt eerst nog aan bij de Phaeaken. Bij de Phaeaken vertelt hij al zijn avonturen van de afgelopen jaren, onder meer het verhaal van de Cycloop en de episode van Odysseus in de onderwereld.

Hoofdstuk 5: Terug op Ithaca, terug bij Penelope

Odysseus en Penelope: Penelope's droom; de boogwedstrijd; de herkenning. De zielen van de vrijers in de onderwereld.

Hoofdstuk 6: De wereld van de *Odyssee*: de beroemde scène tussen Odysseus en Nausicaä

De *Odyssee* als een verhaal over verhalen. De waarden van de wereld van Odysseus: xenia 'gastvriendschap'; de relatie tussen mannen en vrouwen. De literaire kant van de *Odyssee*: de episode van Odysseus en Nausicaä.

Hoofdstuk 7: De Griekse tragedie. Mythologische achtergronden van de *Oresteia*

Wat is een Griekse tragedie? Kenmerken van context, inhoud en vorm. Aeschylus en de *Oresteia*. Stichting van de rechtsstaat als een optimistische

Aegisthus	zoon van Thyestes, neef van Agamemnon, minnaar van Clytaemnestra
Aeneas	Trojaanse held. Leidt de expeditie naar Italië van de overlevenden van Troje.
Agamemnon	belangrijkste Griekse koning in de Trojaanse oorlog. Zoon van Atreus. Broer van Menelaüs. Man van Clytaemnestra. Vader van Iphigeneia.
Alcínoüs	Koning der Phaeaken.
Andrómachē	Dochter van Trojaanse koning Priamus. Echtgenote van Hector.
Antígone	Dochter van Oedipus en Iocaste.
Aphrodítē	Godin van de liefde. Dochter van Zeus.
Apollo	God van de geneeskunst en de waarzeggerskunst.
Areópagus	Rechtbank voor moordzaken in Athene.
Artemis	Maagdelijke godin van de jacht.
Athena	Godin van de intelligente oorlogvoering.
Atreus	Zoon van Tantalus. Vader van Agamemnon en Menelaus.
Calypso	Nymf bij wie Odysseus acht jaar verblijft.
Cassandra	Trojaanse prinses. Zieneres die nooit geloofd wordt (omdat zij de seksuele avances van Apollo, in ruil waarvoor ze de zienskunst kreeg, achteraf afsloeg).
Charýbdis	Dodelijke draaikolk waar Odysseus met zijn makkers lang moet varen.
Choëphoroi	'Offerplengsters': het tweede stuk uit de <i>Oresteia</i> -trilogie.

Namen, woorden en data

8e eeuw v. Chr.

458 v. Chr.

kort na 430/29 v. Chr. (?)

anêr, andra

Dios boulê

dômatophthorein posin

gnôthi seauton

hubris

kleos

mênis

mêtis

oikos

outis

pharmakos

polis

polutropos

Achilles

Ilias en (wat later) *Odyssee*

Aeschylus' *Agamemnon*

Sophocles' *Koning Oedipus*

man

het plan van Zeus

'zijn huis vernielen met zijn voeten',
'zijn huis vertrappen'

Ken Uzelf (de spreuk van het orakel
van Delphi)

overmoed, gebrek aan respect voor
goden en mensen, zich uitend in
brutaal en aanstootgevend gedrag
roem, roep (zoals verbreid in
gedichten en gezangen)

wrok

listige intelligentie, slimheid

huis, huishouden

niemand

zondebok

stad, politieke gemeenschap

veellistig, wendbaar

grootste Griekse held voor Troje.

lezing. Mythologische achtergronden van het verhaal van de *Oresteia*.

Hoofdstuk 8: Aeschylus' *Agamemnon*

De inhoud van de *Agamemnon*. De keuze van Agamemnon in Aulis als een tragische 'double bind'. Het karakter van Clytaemnestra, de manipulatie van taal. De Cassandra-scène.

Hoofdstuk 9: De 'tapijtsène': waarom moet Agamemnon sterven?

Meervoudige functie van centrale scène van het toneelstuk. De scène waarin Agamemnon het huis binnengaat als debat en krachtmeting tussen Clytaemnestra en Agamemnon. Agamemnon herhaalt symbolisch zijn foute keus van bij Aulis, toen hij zijn dochter doodde. De 'tapijtsène' als beeld van het karakter van Agamemnon. De 'tapijtsène' als vooruitverwijzing naar de moord op Agamemnon. Waarom moet Agamemnon sterven? Overdeterminatie van de handeling: meerdere oorzaken simultaan geldig. De 'tapijtsène' als symbolisch toneel.

Hoofdstuk 10: Te veel en te weinig weten: Freud en de volksverhalen

Het Oedipus-verhaal als volksverhaal. Oedipus en de Griekse mythologie. Oedipus en Freud.

Hoofdstuk 11: Sophocles' tragedie *Koning Oedipus*

Weergave van de inhoud van de *Koning Oedipus*.

Hoofdstuk 12: Een interpretatie van de *Koning Oedipus*

Is de *Koning Oedipus* een noodlotstragedie? Gaat de *Koning Oedipus* net als de *Agamemnon* over schuld en verantwoordelijkheid? Is er een probleem met het karakter van Oedipus? De *Koning Oedipus* als het verhaal van de ontluistering én de grootsheid van de zelfontdekking. De constante keus voor dóórgaan met zoeken. Het belang van 'ken uzelf'. Oedipus als een ambivalente figuur: koning én vervloekte. Het Oedipus-motief in een middeleeuws verhaal. Het beroemde koorlied 'O, gij mensengeslachten' (vers 1186 e.v.).

- *Wat is het raadsel van de Sfinx?* In de *Koning Oedipus* staat niet welk raadsel de Sfinx aan Oedipus voorlegt. Uit andere bronnen kennen we het volgende raadsel: wat gaat in de ochtend op vier voeten, in de middag op twee en in de avond op drie? Antwoord: de mens, die als baby kruipt, als volwassene rechtop loopt, en als oudere een stok gebruikt.
- *De verklaringen van de naam van Oedipus?* Oedipus is vernoemd naar zijn mismaakte voeten: hij is 'Zwelveet' (*oid-* als in 'oedeem', en *pous/pod-*, verwant met ortho-*peed*). Maar het raadsel van de Sfinx en Oedipus' antwoord kunnen ook leiden tot een andere interpretatie van de naam 'Oedipus', namelijk als degene die 'wist' (*Oid-*) van de 'voeten' (*pous/pod-*).

- *Mentor/mentrix*: Athena geeft in de Odyssee Telemachus advies in de gedaante van Mentor (of Mentos). Vandaar ons gebruik van de term 'mentor', voor iemand die een jonger of minder ervaren iemand onder zijn hoede neemt. Of onder háár hoede. De nieuwvorming 'mentrix' is gebaseerd op een vergissing. Mentor is niet net zo'n woord als 'rector', 'bestuurder', afgeleid van het werkwoord 'besturen'. Van zo'n vorm kun je ook een vrouwelijk vorm afleiden: rectrix, net als Beatrix een vrouw is 'die gelukkig maakt'; de mannelijke tegenhanger zou Beator zijn. Maar Mentor is een eigennaam. Een vrouwelijke mentor wil dus geen eigen woord.
- *Waarom herkent locaste Oedipus niet aan zijn voeten? Waarom pleegt Oedipus geen zelfmoord? Deze en andere vragen naar afwezigheid van gedrag en opvattingen van personages in toneelstukken.* We moeten ermee leven: een personage in een tekst leeft alleen in die tekst. En zolang we in die tekst zitten, lukt het ons meestal goed ons ongelooft op te schorten. Dat we ons dit soort vragen – die 'wetenschappelijk' gesproken niet 'mogen' – toch telkens weer stellen wijst op een kernfunctie van literatuur. Die maakt het ons mogelijk ons in te leven in een fictief persoon alsof het een mens van vlees en bloed is, met een onafhankelijke geest en een eigen biografie. Het kan ons daarbij niet meer schelen of die nu in de tekst staat of uit de tekst valt af te leiden of niet. Je bent klaar met lezen, maar nog lang niet uitgedacht. Nu is nadenken nooit verboden. Deze vragen dus ook niet. Maar, studenten, niét als je een literatuurwetenschappelijk artikel probeert te schrijven.

Vertalingen

Voor deze colleges is gebruik gemaakt van de volgende vertalingen:

Ilias

Homerus, Ilias. De wrok van Achilles. Ingeleid en vertaald in Nederlandse hexameters door H.J. de Roy van Zuydewijn. Amsterdam-Antwerpen: Arbeiderspers 1993².

Odyssee

Homerus, Odyssee. De terugkeer van Odysseus. Ingeleid en vertaald in Nederlandse hexameters door H.J. de Roy van Zuydewijn. Amsterdam-Antwerpen: Arbeiderspers 1992.

Agamemnon

Eén familie, acht tragedies. Aischylos, Sofokles, Euripides. De vertaling van Gerard Koolschijn. Amsterdam: Athenaeum - Polak & van Gennep 1999.

Koning Oedipus

Sophokles, Koning Oidipous. In de vertaling van Evert Straat. Den Haag: Bert Bakker 1962.

Suggesties voor verdere lectuur

Ilias en Odyssee

- Jong, Irene J.F. de, *In betovering gevangen: aspecten van Homerus' vertelkunst*. Amsterdam: Athenaeum – Polak & van Gennep 1992. Een inleiding voor een algemeen publiek van de bekende Nederlandse Homerus-specialiste.
- Finley, Moses I., *The World of Odysseus*. New York: Viking Press 1978. Een al wat oudere studie van een van de grootste oud-historici. Nog steeds een boeiend en meeslepend relaas.
- Powell, Barry, *Homer*. [Blackwell introductions to the classical world]. Malden (MA): Blackwell 2004.

Griekse tragedie

- Bushnell, Rebecca W. (ed.), *A Companion to Tragedy*. Malden (MA): Blackwell 2005. Een verzameling studies over verschillende aspecten van tragedie, niet alleen in Griekenland, maar ook in latere tijden en andere culturen.
- Erp Taalman Kip, Marietje van, *Bokkenzang. Over Griekse tragedies*. Amsterdam: Athenaeum – Polak & van Gennep 1997. Een uitstekende inleiding op het genre van de Griekse tragedie met veel informatie over individuele stukken.
- Goldhill, Simon, *Aeschylus. The Oresteia. Landmarks of World Literature*. Cambridge: Cambridge Univ. Press 1992. Een vlot leesbare, veelzijdige en meeslepende lezing van de grote trilogie van Aeschylus.
- Segal, Charles, *Oedipus Tyrannus. Tragic Heroism and the Limits of Knowledge*. Oxford: Oxford University Press 2001².

FAQ (met dank aan het publiek van Studium Generale)

- *Waar komt de uitdrukking 'Homerisch gelach' vandaan?* Aan het eind van het eerste boek van de *Ilias* probeert de manke god Hephaestus de gespannen sfeer in de godenvergadering te verlichten door iedereen een glaasje in te schenken. Als hij van god naar god hinkt, barsten de onsterfelijken in (Homerisch) gelach uit bij het zien van zijn onbeholpen bewegingen. Geen politiek correcte omgang met gehandicapten op de Olympus.
- *Hoezo slaapt Odysseus acht jaar lang iedere nacht tegen zijn zin met Calypso, terwijl hij 'alleen maar' naar huis terugverlangt en hoezo moet Penelope al die tijd kuis blijven?* De vraag heeft verschillende aspecten: de dubbele sexuele moraal van de oudheid valt niet te ontkennen. De door ons gesignaleerde ongelijkheid zal dus minder gestoord hebben. De fysieke aspecten van Odysseus' probleem (die tijdens en na college tot grote discussies leidden) zijn ook meer een probleem voor ons dan in de oudheid. Een nymf en een held – het probleem is niet aan de orde.
- *Odysseus als 'Niemand': Wanneer Odysseus zich Niemand heeft genoemd bij de Cycloop (Grieks: Outis) en de Cycloop dus 'Niemand' de schuld geeft van zijn problemen, antwoorden de andere Cyclopen: 'Nou, als dan niemand (Gr. *mêtis*) je iets heeft gedaan, kunnen wij je ook niet helpen'. De Griekse vorm lijkt erg op (maar is niet honderd procent gelijk aan) het woord voor 'listige intelligentie' (*mêtis*) dat zo'n belangrijke rol speelt in de karakterisering van Odysseus.*